

3. Гусаров Ю. В. Управление: динамика неравновесности / Ю. В. Гусаров. - М. : ЗАО "Изд-во "Экономика", 2003. - 382 с.
4. Статистичний щорічник України за 2000 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. - К. : Техніка, 2001. - 598 с.
5. Статистичний щорічник України за 2010 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. - К. : ТОВ "Август Трейд", 2011. - 559 с.
6. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2009 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) : стат. зб. : Частина I / [відп. за випуск І. І. Осипова]. - К. : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2010. - 434 с.

7. Валовий регіональний продукт за 2010 рік : стат. зб. / Державна служба статистики України. - К. : ДП "Інформаційно-аналітичне агентство", 2012. - 161 с.

8. Статистичний збірник "Регіони України" 2011 / Держ. служба стат. України ; [за ред. О. Г. Осауленка]. - Ч. I. - К. : ТОВ "Август-Трейд", 2011. - 363 с.

9. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи) / Ін-т екон. прогнозування ; [за ред. В. М. Гейця]. - К. : Логос, 1999. - 500 с.

10. Статистичний щорічник України за 1995 рік / Міністерство статистики України ; [відп. за вип. В. В. Самченко]. - К. : Техніка, 1996. - 576 с.

О. Kakhovs'ka

SOCIALITY: ITS ASSESSMENT AND POSSIBILITIES OF SUPPORT IN THE CONTEXT OF REGIONS

Interpretation of the context of the category "sociality" is given and on this basis the measure of its display is generalized in the national space. The changes of differentiation of regions are exposed during 1997-2010 on different macro indexes that recreate influence on "sociality" of the settler factor.

Key words: sociality, assessment, country, regions, differentiation, displays, destructions.

© О. Каховська

Надійшла до редакції 25.09.2012

УДК 338.49:65

ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

НАТАЛІЯ МАРИНЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри державного управління та економіки Тернопільського національного технічного університету ім. І. Пулюя

У статті висвітлено теоретичну сутність підходів та нових концепцій управління розвитком промислового підприємства, які сьогодні є найбільш затребуваними в практиці господарської діяльності підприємств - TQM, реінжинірингу, ошадливого менеджменту, аутсорсингу, бенчмаркінгу, контролінгу, концепції організації, що навчається тощо. Визначено основні інструменти та механізми їх застосування.

Ключові слова: управління розвитком, управлінські концепції, промислове підприємство.

Постановка проблеми. Підприємства вітчизняного машинобудування дуже повільно адаптуються до роботи в ринкових умовах. Тому для того, щоб машинобудівне підприємство мало можливість успішно реалізувати розроблену стратегію управління розвитком, необхідно визначити методи та підходи до її впровадження в практичну діяльність таким чином, щоб система могла вчасно реагувати на найменші зміни показників зовнішнього й внутрішнього середовища. На етапі посткризового відновлення

виробничих процесів на машинобудівних підприємствах життєво необхідним стає перехід від функціонального підходу до управління розвитком до комплексного підходу на основі розробки відповідних методів управління розвитком підприємства.

Метою статті є проведення аналізу існуючих концепцій та підходів до управління розвитком промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу. Процес розробки та впровадження ефективних методів та підходів

до управління розвитком промислового підприємства визначається тією ситуацією, яка склалася на ринку, та тими ресурсами, що складають потенціал розвитку організації. В сучасній практиці використовуються різні стратегічні наміри і розробка сценаріїв майбутнього розвитку.

В [19] Г. Мінцберг сформулював три підходи до процесу розробки ефективної стратегії розвитку:

1. Плановий, що розглядає розроблення стратегії як повністю усвідомлений, контрольований розумовий процес, що реалізується у плануванні.

2. Підприємницький - формулювання стратегії проходить як напівсвідомий процес, що відбувається в думці лідера-підприємця на основі глибокого знання логіки функціонування галузей.

3. Навчання на досвіді - визначення стратегії є процесом, що розвивається й одночасно повторюється. Цей процес потребує "взаємної віддачі та взаємного сприйняття" й коригується під впливом зовнішніх імпульсів.

Серед класичних підходів до управління розвитком промислових підприємств традиційно виділяють:

- системний;
- програмно-цільовий;
- ситуаційний;
- функціональний.

Підприємству, як великій і складній системі, притаманні властивості цілісності й емерджентності. Основною вимогою системного підходу автори [1-6] вважають необхідність комплексного дослідження підприємства в процесі стратегічного розвитку у сукупності з чинниками зовнішнього середовища, з яким воно тісно пов'язано. Це вимагає вивчення кожного елементу системи в його зв'язку і взаємодії з іншими, виявлення впливу властивостей окремих складових на поведінку системи в цілому, встановлення емерджентних властивостей системи, а також визначення оптимального режиму її функціонування.

Застосування системного підходу передбачає дотримання основних законів системи, а саме [7]:

1. Композиції, тобто узгодження спільної і приватної мети.

2. Пропорційності, що визначає високу якість товару на всіх стадіях виробничого процесу. Внутрішня пропорційність повинна поєднуватись із зовнішньою пропорційністю, тобто відповідним рівнем розвитку елементів зовнішнього середовища.

3. Зважання на "вузьке місце", де особлива увага приділяється найбільш слабкому елементу системи.

4. Онтогенезу, що враховує послідовність стадій життєвого циклу підприємства (товару).

5. Інтеграції, що спрямовують систему на високий рівень організації і що дають змогу одержати синергетичний ефект.

6. Інформованості, що виділяє інформаційне забезпечення як головну умову конкурентоспроможності.

7. Стійкості, що висуває вимоги до побудови системи (статичний стан) і до її функціонування (динамічний стан). Необхідність звернення до системного підходу спричинена:

- 1) ускладненням внутрішньої структури об'єктів управління;
- 2) розширенням і розгалуженням зв'язків;
- 3) швидким і безперервним зростанням обсягу інформації;

- 4) нестабільністю навколишнього середовища;
- 5) посиленням конкурентної боротьби [8].

Теорія програмно-цільового підходу передбачає розгляд організації управління розвитком у вигляді системи цілепокладання та цілереалізації. Цілепокладання включає: визначення складу задач, системи пріоритетів, обґрунтування необхідних ресурсів тощо. Дослідженням питань програмного і програмно-цільового планування присвячені роботи і вітчизняних, і закордонних економістів. Вагомий внесок у формування сучасного розуміння сутності програмно-цільового підходу зробили такі вчені, як В.Ф. Бесєдін [9], А.В. Григорович [10], Н.Л. Карданська [11], П.І. Кононенко [12], Д.М. Стеченко [13], М.В. Шарко [14].

Суть методології програмно-цільового підходу до управління розвитком підприємства полягає в таких аспектах:

1. Формування системи цілей управління та завдань вирішення кожної проблеми.

2. Визначення шляхів вирішення завдань і вибору оптимального варіанта розвитку.

3. Розробка програми або стратегічного плану вирішення проблем, усунення перешкод для досягнення поставлених цілей.

4. Визначення необхідних ресурсів і строків виконання програми й досягнення кінцевої мети [15].

Використання програмно-цільового методу передбачає:

1. Визначення проблеми та формулювання цілей.

2. Розробку й реалізацію програми, спрямованої на досягнення цілей.

3. Систематичний контроль за якістю та результатами робіт, передбачених програмою.

4. Коригування заходів, спрямованих на реалізацію цілей [16].

Сталість розвитку підприємства передбачає наявність і дієвість системи управління, якій притаманні певні функції для кожного рівня ієрархії. Важливою вимогою щодо виконання функцій є відповідність рівня, на якому приймається рішення по реалізації певної задачі її рівню, а також результатів, які отримуються на кожному рівні ієрархії, загальній меті розвитку підприємства. На думку деяких учених [17-18] це може бути досягнуто за допомогою функціонального підходу, що дозволяє формулювати підприємству зовнішню функцію у вигляді кінцевого результату (продукції, що випускається з використанням інноваційних технологій), економічно обґрунтувати вибір оптимальної інноваційно-технологічної стратегії, визначати склад відповідальних виконавців робіт, що в комплексі сприяє створенню системи проектування та виготовлення нової продукції.

Процесний підхід означає послідовність змін стану чого-небудь. Якщо звернутися до праці керівників, то управління потрібно розглядати як процес виконання взаємопов'язаних дій, кожна з яких сама по собі є також процесом, дуже важливим для успіху управління підприємством.

Процесний підхід до управління був запропонований в рамках класичної школи, яка намагалася описати функції менеджменту. Ця концепція означає значний переворот в управлінському мисленні й широко застосовується в наш час. Процесний підхід вперше розглядався представниками школи

адміністративного управління, котрі намагалися визначити функції менеджменту. Але вони, по-перше, розглядали ці функції як незалежні одна від одної, по-друге, не орієнтували їх на управління бізнес-процесами підприємства. Процесний підхід розглядає управління як процес, тому робота з досягнення цілей за допомогою інших це не одночасна дія, а серія взаємопов'язаних дій. Даний підхід передбачає економічні, технічні, організаційні, матеріальні, соціально-психологічні та інші важелі впливу управління в менеджменті пристосовувати до реалізації управління розвитком промислового підприємства.

Відомо, що управління, як і інші сфери діяльності, може змінюватися під впливом сучасних тенденцій. Уваги заслуговують концепції: управління людськими ресурсами (Human Resources Management - HRM), управління з урахуванням фактору часу (Time Based Management - TBM), стратегічного, логістичного і маркетингового управління, концепції "вчасно" (Just in Time, JIT), бюджетування, концепції АМТ / НТ / FMS (Advanced Manufacturing Technology, High Technology, Flexible Manufacturing Systems), інформатизації управління, управління процесами, концепції віртуальних, мережевих організацій та ін. [20]. Деякі з них вже добре відомі і перевірені в теорії і на практиці управління підприємством, частина є технічним аспектом організації та управління.

Практика господарської діяльності вказує на те, що на сьогоднішній день найбільш відомими концепціями управління є: управління комплексною якістю (Total Quality Management - TQM), бенчмаркінг (benchmarking), аутсорсинг (outsourcing), реінжиніринг бізнес-процесів (Business Process Reengineering - BPR), ощадливий менеджмент (Lean management), контролінг (controlling), організація, що навчається (learning organization), а також управління якістю згідно стандартам ISO (International Standard Organization) [21].

Вагомі результати отримують підприємства, які використовують цілісні концепції, а не їх окремі елементи. Менеджмент деяких підприємств помилково сприймає тільки окремі елементи концепцій: TQM як контроль якості (Total Quality Control - TQC), а не як управління якістю; ощадливий менеджмент найчастіше сприймається як спрощення процесів та організаційної структури, постійна раціоналізація діяльності, мотивування менеджменту підприємства до нововведень; концепцію бенчмаркінгу використовують, але за великим рахунком це лише обмін досвідом (порівняння продуктів, комерційних пропозицій, методів маркетингу, технології виробів, ніж методів управління); в рамках аутсорсингу підприємства частіше застосовують аутсорсинг допоміжних функцій або деяких функцій загальної діяльності; що стосується концепції реінжинірингу, але в більшості випадків вона не використовується або ж не розуміють її суті; концепція контролінгу використовується найчастіше як планування обсягів і часу випуску, планування обсягів випуску продукції з урахуванням витрат, розрахунок бюджету витрат, розрахунок витрат, управління запасами; серед систем, що гарантують якість, в основному підприємства вказують на сертифікацію якості за нормами ISO 9001: 2000, а також на галузеву сертифікацію.

Висновки

Управління розвитком машинобудівних підприємств на засадах визначених підходів є цілеспрямованим впливом керуючої системи на керовану за допомогою основних функцій менеджменту з метою забезпечення процесу переходу від поточного стану підприємства до кращого (бажаного) порівняно з попереднім станом відповідно до поставлених стратегічних завдань розвитку. Процес впровадження визначених підходів до управління розвитком машинобудівних підприємств є складним та багатфакторним, що містить цілий спектр комплексних завдань, методи вирішення яких можуть бути предметом подальших досліджень.

Впровадження концепцій TQM, реінжинірингу, ощадливого менеджменту, аутсорсингу, бенчмаркінгу, контролінгу, концепції організації, що навчається, а також стандартів ISO в процесі управлінської діяльності підприємств призводить до відчутних результатів. Основна користь при дотриманні всіх необхідних вимог полягає в кращій підготовці до конкурентної боротьби. Приймаючи до уваги очевидні переваги і користь, у порівнянні з можливими витратами і труднощами, що виникають при впровадженні цих управлінських концепцій, можна констатувати, що їх використання цілком обґрунтовано і є на сьогоднішній день об'єктивною необхідністю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акофф Р. Планирование будущего корпорации / Р. Акофф. - М. : Прогресс, 1985. - 326 с.
2. Баев Л. А. Системный подход к определению инновации / Л. А. Баев, В. Э. Шугуров // Современные технологии в социально-экономических системах. - Челябинск : ЧГТУ, 1995. - 156 с.
3. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. - М. : Мысль, 1973. - 283 с.
4. Клиланд Д. Системный анализ и целевое управление / Д. Клиланд, В. Кинг. - М. : СОВРадио, 1997. - 270 с.
5. Моисеев Н. Н. Математические задачи системного анализа / Н. Н. Моисеев. - М. : Наука, 1981. - 272 с.
6. Юдин Э. Г. Системный подход и принцип деятельности / Э. Г. Юдин. - М. : Наука, 1978. - 391 с.
7. Кнорринг В. И. Теория, практика и искусство управления / В. И. Кнорринг. - М., 2001.
8. Єфімова О. Системний підхід - основа управління діяльністю підприємств [Електронний ресурс] / О. Єфімова // Персонал. - 2007. - № 2. - Режим доступу : <http://www.personal.in.ua/article.php?id=450>.
9. Бєсєдін В. Ф. Прогнозування та розробка програм / В. Ф. Бєсєдін. - К. : Науковий світ, 2000. - 468 с.
10. Григорович А. В. Наукові основи побудови цільових комплексних програм розвитку промислових підприємств / А. В. Григорович // Університетські наукові записки. - 2007. - № 3. - С. 140-144.
11. Карданская Н. Л. Основы принятия управленческих решений / Н. Л. Карданская. - М. : Рус. деловая лит-ра, 1998. - 289 с.
12. Кононенко П. І. Стратегічне програмно-цільове управління виробничо-господарською системою / П. І. Кононенко. - М., 2003. - 272 с.
13. Стеченко Д. М. Програмно-цільова орієнтація в управлінні соціально-економічним розвитком регіону / Д. М. Стеченко // Університетські наукові записки. - 2007. - № 3. - С. 167-171.

14. Шарко М. В. Использование программно-целевого подхода при прогнозировании результатов инновационной деятельности в условиях ограниченной информации // Экономика. Финансы. Право. - 2005. - № 4. - С. 6-11.

15. Программно-целевой метод в планировании / [А. Г. Фолотов, В. Л. Тамбовцев, Б. В. Любренц и др. ; отв. ред. Н. П. Федоренко]. - М. : Наука, 1982. - 150 с.

16. Проблемы программно-целевого планирования и управления / [под ред. Г. С. Поспелова]. - М. : Наука, 1981. - 464 с.

17. Гринева В. Н. Функционально-стоимостный анализ в подготовке производства новой техники / В. Н. Гринева. - Х. : Вища шк., 1989. - 144 с.

18. Моисеева Н. К. Функционально-стоимостный анализ

в машиностроении / Н. К. Моисеева. - М. : Машиностроение, 1987. - 320 с.

19. Минцберг Г. Стратегический процесс / Г. Минцберг, Дж. Б. Куинн, С. Гошал ; [пер. с англ.]. - СПб. : Питер, 2001. - 688 с.

20. Ногальський Б. Применение новых концепций управления на промышленных предприятиях Польши / Б. Ногальский, П. Валентинович / Российский журнал менеджмента. - 2005. - Том 3, № 3. - С. 149-156.

21. Грозний І. С. Аналіз підходів до управління розвитком промислового підприємства / І. С. Грозний // Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища : зб. наук. праць ДонДУУ. Т. XIII. - Донецьк, 2012. - С. 51-57. - (Серія "Економіка"; вип. 224).

N. Marynenko

APPROACHES AND CONCEPT OF MANAGEMENT DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

Illuminated theoretical essence of approaches and new concepts of management development of industrial enterprises. The basic tools and instruments for their use.

Key words: management development, management concepts, industrial enterprise.

© Н. Мариненко

Надійшла до редакції 17.09.2012

УДК 339.74

ВПЛИВ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НІМЕЧЧИНИ НА МОНЕТАРНУ ПОЛІТИКУ ЄС

РОМАНА МІХЕЛЬ,

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин

Львівського національного університету імені Івана Франка

У статті викладені основні етапи формування Європейської монетарної системи та роль Федеративної Республіки Німеччини в її становленні. Зокрема, показано роль Центрального банку Німеччини - найстабільнішого центрального банку серед банків інших країн-членів ЄС. Базуючись на історичних фактах, автор аналізує вплив монетарної політики Німеччини та формування монетарної політики ЄС.

Ключові слова: монетарна політика, Європейський центральний банк, Бундесбанк, ФРН, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Німеччина в Європейському Союзі проявляла свою домінуючу позицію в усіх ланках економічного життя Співтовариства. Вона першою з держав-засновниць запровадила основи конкурентної політики, отримала лідерство у сфері грошово-кредитних відносин. Вона успішно вийшла з поствоєнної кризи, поборолла гіперінфляцію та вивела свою валюту на домінуючу позицію в Європі.

К. Губрїх уважає, що німецька монетарна систе-

ма є хорошим прикладом для європейської монетарної системи із чотирьох причин: по-перше, економічні суб'єкти Німеччини відігравали й відіграватимуть значну роль у формуванні монетарної політики ЄС, оскільки ФРН має найпотужнішу економіку в Співтоваристві; по-друге, Німеччина зробила найвагомий внесок у формування європейської грошової системи, оскільки німецька марка була її основною валютою; по-третє, Європейський центральний